Total number of pages—16

26T LOPH

2016

LOGIC & PHILOSOPHY

Full Marks : 100

Pass Marks : 30

Time : Three hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions.

GET IT ON Google Play
Install Now
AHSEC Question Paper Arts Stream HS 2nd Year ASSAM
HS Arts Question Paper
BELLAL HOSSAIN MONDAL©

Contd.

1. Give very short answer : 1×12=12

অতি চমু উত্তৰ দিয়া ঃ

(a) Which of the following statements is correct?

নিম্নোক্ত কোনটো উক্তি শুদ্ধ ?

(i) Induction is concerned only with formal truth.

আগমন কেৱল আকাৰগত সত্যতাৰ লগত জড়িত।

(ii) Induction is a process of generalisation.

আগমন হৈছে এক সামাণ্যীকৰণৰ প্ৰণালী।

(iii) The conclusion of an induction follows necessarily from its premises.

আগমনৰ সিদ্ধান্ত ইয়াৰ আশ্ৰয়বাক্যবোৰৰ পৰা অনিবাৰ্যভাৱে নিঃসৃত হয়।

(b) In which of the following kinds of induction, there is inductive leap?

নিম্নোক্ত আগমনৰ প্ৰকাৰসমূহৰ কোনটোত আগমনাত্মক জাঁপ থাকে?

(i) Perfect induction

পূৰ্ণ আগমন

BELLAL HOSSAIN MONDAL

(ii) Analogy

সাদৃশ্যমূলক অনুমান

(iii) Colligation of facts

ঘটনা সংযোজন

(iv) Induction by parity of reasoning

যুক্তি সাদৃশ্যানুমান

(c) "All men are religious." — Is this proposition analytic or synthetic?

"সকলো মানুহ হয় ধাৰ্মিক।" — এই বচনটো বিশ্লেষক নে সংশ্লেষক?

(d) "Cause and effect are events in time." — Is it a quantitative mark of causation?

"কাৰণ আৰু কাৰ্য দুয়োটাই বিশেষ সময়মত সংঘটিত ঘটনা।" — এইটো কাৰণৰ পৰিমাণগত লক্ষণ হয় নে?

(e) Which of the following statements is correct?

নিম্নোক্ত কোনটো উক্তি শুদ্ধ?

(i) Experiment is finding a fact and observation is making one.

পৰীক্ষণ হৈছে ঘটনাৰ আৱিষ্কাৰ আৰু নিৰীক্ষণ হৈছে ঘটনাৰ সৃষ্টি।

(ii) Observation succeeds experiment.

নিৰীক্ষণৰ স্থান পৰীক্ষণৰ পিছত।

(iii) In an experiment, one cannot pass from the effect to the cause.

পৰীক্ষণত কাৰ্যৰ পৰা কাৰণ নিৰ্ণয় কৰিব পৰা নাযায়।

(f) Fill in the blank :

খালী ঠাই পূৰণ কৰা ঃ

Mill's paradox of induction is said to commit the fallacy of ....

মিলৰ আগমনাভাসত .... দোষ ঘটিছে।

BELLAL HOSSAIN MONDAL

(g) Which of the following is correct ?

নিম্নোক্ত কোনটো শুদ্ধ ?

(i) Direct verification of a hypothesis can be done by observation only.

কেৱল নিৰীক্ষণৰ দ্বাৰাহে কোনো প্ৰকল্পৰ প্ৰত্যক্ষ সত্যাপন কৰিব পাৰি।

(ii) Direct verification of a hypothesis can be done by observation or experiment.

কোনো প্ৰকল্পৰ প্ৰত্যক্ষ সত্যাপন নিৰীক্ষণ নাইবা পৰীক্ষণৰ দ্বাৰা কৰিব পাৰি।

(iii) Direct verification of a hypothesis can be done by experiment only.

কেৱল পৰীক্ষণৰ দ্বাৰাহে কোনো প্ৰকল্পৰ প্ৰত্যক্ষ সত্যাপন কৰিব পাৰি।

(h) Does the method of residues require previous knowledge of the cause or effect for its application?

পৰিশেষ প্ৰণালী প্ৰয়োগৰ বাবে কাৰ্য বা কাৰণৰ পূৰ্বজ্ঞানৰ দৰকাৰ হয় নে?

BELLAL HOSSAIN MONDAL

(i) Name the experimental method which is based on the following canon :

"Nothing is the cause of a phenomenon which is known to be the cause of a different phenomenon."

নিম্নোক্ত সূত্ৰটোৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত পৰীক্ষণমূলক প্ৰণালীটোৰ নাম লিখা ঃ

"কোনো এটা ঘটনাক যদি কোনো কাৰ্যৰ কাৰণ বুলি জনা যায়, তেনেহ'লে সি আন কাৰ্যৰ কাৰণ হ'ব নোৱাৰে।"

(j) "The method of agreement is a method of experiment and the method of difference is a method of observation." — Is it correct?

"অন্বয়ী প্ৰণালী পৰীক্ষণৰ প্ৰণালী আৰু ব্যতিৰেকী প্ৰণালী নিৰীক্ষণৰ প্ৰণালী।"
— কথাষাৰ শুদ্ধনে?

(k) Who did introduce the "theory of pre-established harmony"?

"পূৰ্বস্থাপিত শৃঙ্খলা মতবাদ" (theory of pre-established harmony)টো কোনে আগবঢ়াইছিল?

(l) Who is regarded as the father of modern philosophy?

আধুনিক দৰ্শনৰ পিতৃ বুলি কাক কোৱা হয়?

2. State *any two* similarities between scientific induction and unscientific induction. 2

বৈজ্ঞানিক আগমন আৰু অবৈজ্ঞানিক আগমনৰ মাজত থকা *যিকোনো দুটা* সাদৃশ্য উল্লেখ কৰা।

BELLAL HOSSAIN MONDAL

3. Define analogy with suitable example. 1+1=2

উপযুক্ত উদাহৰণসহ সাদৃশ্যমূলক অনুমানৰ সংজ্ঞা দিয়া।

4. Define efficient cause with an example. 1+1=2

উদাহৰণসহ নিমিত্ত কাৰণৰ সংজ্ঞা দিয়া।

5. Briefly explain positive condition with the help of a suitable example. 2

উপযুক্ত উদাহৰণৰ সহায়ত অনুকূল বা সদৰ্থক উপকাৰণৰ বিষয়ে চমু ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা।

Or / নাইবা

Briefly explain negative condition with the help of a suitable example. 2

উপযুক্ত উদাহৰণৰ সহায়ত প্ৰতিকূল বা নঞৰ্থক উপকাৰণৰ বিষয়ে চমু ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা।

6. What is a crucial instance? 2

চৰম দৃষ্টান্ত বা নিৰ্ণায়ক দৃষ্টান্ত মানে কি?

BELLAL HOSSAIN MONDAL

7. Briefly explain *any one* condition of a valid hypothesis with the help of a suitable example. 2

উপযুক্ত উদাহৰণৰ সহায়ত বৈধ প্ৰকল্পৰ *যিকোনো এটা* চৰ্ত চমুকৈ ব্যাখ্যা কৰা।

8. What do you mean by analogical hypothesis? 2

সাদৃশ্যমূলক প্ৰকল্প বুলিলে কি বুজা?

9. Why are the inductive methods called "Methods of elimination"? 2

আগমনাত্মক পদ্ধতিসমূহক কিয় "অপসৰণৰ পদ্ধতি" বোলা হয়?

10. What do you mean by realism? 2

বাস্তৱবাদ বুলিলে কি বুজা?

11. State *two* points of difference between realism and idealism. 2

বাস্তৱবাদ আৰু ভাৱবাদৰ মাজত থকা *দুটা* পাৰ্থক্য উল্লেখ কৰা।

12. Explain the etymological meaning of the word 'Dharma'. 2

'ধৰ্ম' শব্দটোৰ ব্যুৎপত্তিগত অৰ্থ ব্যাখ্যা কৰা।

BELLAL HOSSAIN MONDAL

13. Mention *two* points of difference between religion and morality. 2

ধৰ্ম আৰু নৈতিকতাৰ মাজত থকা *দুটা* পাৰ্থক্য উল্লেখ কৰা।

Or / নাইবা

Mention *any two* characteristics of religion. 2

ধৰ্মৰ *যিকোনো দুটা* বৈশিষ্ট উল্লেখ কৰা।

14. State *two* similarities and *two* dissimilarities between analogy and scientific induction. 2+2=4

সাদৃশ্যমূলক অনুমান আৰু বৈজ্ঞানিক আগমনৰ মাজত থকা *দুটা* সাদৃশ্য আৰু *দুটা* বৈসাদৃশ্য উল্লেখ কৰা।

BELLAL HOSSAIN MONDAL

15. Briefly explain, with example, *any two* rules on which the value or strength of an analogy depends. 2+2=4

সাদৃশ্যমূলক অনুমানৰ মূল্য নিৰ্ণয় কৰিবলৈ হ'লে গ্ৰহণ কৰিবলগীয়া *যিকোনো দুটা* নিয়ম উপযুক্ত উদাহৰণসহ চমুকৈ ব্যাখ্যা কৰা।

16. Explain with example the quantitative mark of cause from the standpoint of the law of the conservation of matter and energy. 4

দ্ৰব্য আৰু শক্তিৰ অবিনশ্বৰতাৰ সূত্ৰৰ দৃষ্টিভংগীৰে উপযুক্ত উদাহৰণসহ কাৰণৰ পৰিমাণগত লক্ষণ ব্যাখ্যা কৰা।

Or / নাইবা

Explain the relation between cause and condition with the help of suitable example. 4

উপযুক্ত উদাহৰণৰ সহায়ত কাৰণ আৰু উপকাৰণৰ সম্পৰ্ক ব্যাখ্যা কৰা।

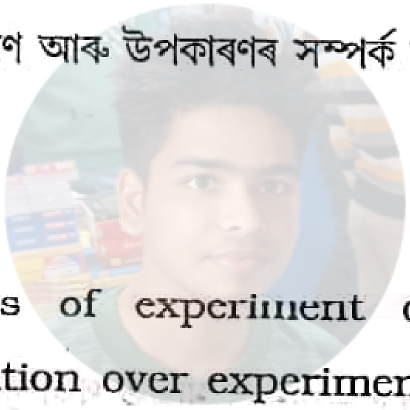

BELLAL HOSSAIN MONDAL

17. State *two* advantages of experiment over observation and *two* advantages of observation over experiment. 2+2=4

নিৰীক্ষণৰ তুলনাত পৰীক্ষণৰ *দুটা* সুবিধা আৰু পৰীক্ষণৰ তুলনাত নিৰীক্ষণৰ *দুটা* সুবিধা উল্লেখ কৰা।

18. Distinguish between hypothesis concerning agent and hypothesis concerning law with the help of suitable example. 4

উপযুক্ত উদাহৰণৰ সহায়ত কৰ্তা বা কাৰণ বিষয়ক প্ৰকল্প আৰু নিয়ম বিষয়ক প্ৰকল্পৰ মাজত পাৰ্থক্য বিচাৰ কৰা।

Briefly explain the *four* stages of a hypothesis. 4

প্ৰকল্পৰ স্তৰ *চাৰিটা* চমুকৈ ব্যাখ্যা কৰা।

Or / নাইবা

State *four* uses of hypothesis. 4

প্ৰকল্পৰ *চাৰিটা* প্ৰয়োজনীয়তা উল্লেখ কৰা।

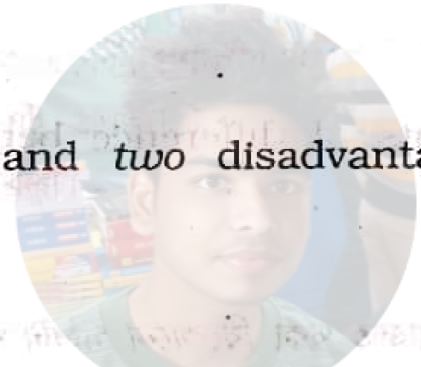

20. State *two* advantages and *two* disadvantages of the method of agreement. 2+2=4

অন্বয়ী প্ৰণালীৰ *দুটা* সুবিধা আৰু *দুটা* অসুবিধা উল্লেখ কৰা।

BELLAL HOSSAIN MONDAL

Or / নাইবা

State *two* advantages and *two* disadvantages of the joint method of agreement and difference. 2+2=4

মিশ্ৰ অন্বয়ী-ব্যতিৰেকী প্ৰণালীৰ *দুটা* সুবিধা আৰু *দুটা* অসুবিধা উল্লেখ কৰা।

21. Briefly express *four* points of criticism against naive realism. 4

সৰল বাস্তৱবাদৰ বিৰুদ্ধে *চাৰিটা* সমালোচনা চমুকৈ প্ৰকাশ কৰা।

Or / *নাইবা*

Briefly express *four* points of criticism against scientific realism. 4

বিজ্ঞানসম্মত বাস্তৱবাদৰ বিৰুদ্ধে *চাৰিটা* সমালোচনা চমুকৈ প্ৰকাশ কৰা।

22. State *any four* points of difference between primary qualities and secondary qualities. 4

মুখ্য গুণ আৰু গৌণ গুণৰ মাজত থকা *যিকোনো চাৰিটা* পাৰ্থক্য উল্লেখ কৰা।

23. Briefly discuss the nature of ethics. 4

নীতিবিদ্যাৰ প্ৰকৃতি বা স্বৰূপ সম্পৰ্কে চমুকৈ আলোচনা কৰা।

Or / *নাইবা*

Briefly discuss the scope of ethics. 4

নীতিবিদ্যাৰ পৰিসৰ সম্পৰ্কে চমুকৈ আলোচনা কৰা।

BELLAL HOSSAIN MONDAL

24. Why is the method of concomitant variation considered as a modified version of the method of agreement and the method of difference? Explain. 3+3=6

সহ-পৰিবৰ্তন প্ৰণালীক কিয় অন্বয়ী প্ৰণালী আৰু ব্যতিৰেকী প্ৰণালীৰ সংশোধিত ৰূপ বুলি গ্ৰহণ কৰা হয়? ব্যাখ্যা কৰা।

Or / নাইবা

Define the joint method of agreement and difference in your own words and give a concrete example of it. Why do some logicians regard this method as "the method of double agreement" or "the double method of agreement"? Explain. 2+2+2=6

তোমাৰ নিজৰ ভাষাত মিশ্ৰ অন্বয়ী-ব্যতিৰেকী প্ৰণালীৰ সংজ্ঞা দিয়া আৰু এই প্ৰণালীটোৰ এটা বাস্তৱ উদাহৰণ দিয়া। কিছুমান তৰ্কবিদে এই প্ৰণালীটোক কিয় "দ্বৈত অন্বয়ী প্ৰণালী" বা "অন্বয় দ্বৈত প্ৰণালী" বুলি বিচাৰ কৰে? ব্যাখ্যা কৰা।

25. What is Berkeley's subjective idealism? Briefly express *four* points of criticism against this type of idealism. 2+4=6

বাৰ্কলিৰ আত্মনিষ্ঠ ভাববাদ কি? এই প্ৰকাৰ ভাববাদৰ বিৰুদ্ধে উত্থাপিত *চাৰিটা* সমালোচনা চমুকৈ প্ৰকাশ কৰা।

Or / নাইবা

Critically discuss objective idealism of Hegel. 6

হেগেলৰ বস্তুনিষ্ঠ ভাববাদৰ সমালোচনাত্মক ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা।

BELLAL HOSSAIN MONDAL

26. Does the end justify the means? Give a reasoned analysis with the help of concrete examples. 6

সাধ্যৰ দ্বাৰা তাৰ সাধনৰ সমৰ্থন কৰিব পাৰিনে? উপযুক্ত বাস্তৱ উদাহৰণৰ সহায়ত এটা যুক্তিপূৰ্ণ বিশ্লেষণ আগবঢ়োৱা।

Or / নাইবা

Briefly explain *any three* purusarthas. 2×3=6

যিকোনো তিনিবিধ পুৰুষাৰ্থৰ বিষয়ে চমু ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা।

27. Explain the nature of religion. 6

BELLAL HOSSAIN MONDAL

ধৰ্মৰ প্ৰকৃতি বা স্বৰূপ সম্পৰ্কে ব্যাখ্যা কৰা।

Or / নাইবা

Critically explain *any one* of the following views : 6×1=6

নিম্নোক্ত মতসমূহৰ পৰা *যিকোনো এটাৰ* বিষয়ে সমালোচনাত্মক ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা।

(i) Religion is the source of morality.

ধৰ্ম হৈছে নৈতিকতাৰ উৎস।

(ii) Morality is the source of religion.

নৈতিকতা হৈছে ধৰ্মৰ উৎস।

——— × ———

BELLAL HOSSAIN MONDAL